

NORGES HØYESTERETT

Den 20. desember 2016 avsa Høyesterett dom i

HR-2016-2591-A, (sak nr. 2016/1196), sivil sak, anke over dom,

Staten v/Fylkesmannen i
Møre og Romsdal

(Regjeringsadvokaten
v/advokat Erik Bratterud)

mot

A v/verge

(advokat Dagfinn Tynes – til prøve)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Matheson**: Saken gjelder krav om fratakelse av rettslig handleevne i økonomiske forhold, jf. vergemålsloven § 22, jf. § 20. Spørsmålet er særlig om midler som er mottatt i arv skal omfattes av urådigheten.
- (2) A er født 27. april 1965 og har vært psykiatrisk pasient i mange år. Hun har i flere perioder vært tvangsmedisinert og innlagt i institusjon. I oktober 2013 fikk hun diagnosen paranoid schizofreni.
- (3) A bodde frem til 2009 sammen med sin mor. Etter at moren ble syk, flyttet hun til en egen kommunal leilighet. Moren døde i 2013, og A arvet da om lag 1 million kroner fra foreldrene. Boet ble sluttet i desember 2014.
- (4) A ble i september 2014 innlagt på X sykehus etter et hjerneinfarkt. Infarkt medførte delvis lammelse på venstre side. Under sykehusoppholdet ble det klarlagt at hun ikke hadde boevne på grunn av sin psykiske lidelse. Etter lammelsen ble hun dessuten avhengig av rullestol og hjelp til påkledning mv. Likevel motsatte hun seg å flytte til en egnet omsorgsbolig. A har imidlertid fra april 2015 vært bosatt i en leilighet ved et omsorgssenter som har et boligtilbud under den kommunale psykiatritjenesten. Omsorgssenteret har døgnbemanning. Hun medisineres ved depotinjeksjon hver 14. dag.

- (5) Fylkesmannen i Møre og Romsdal hadde allerede 30. oktober 2014 truffet vedtak om å opprette vergemål, jf. vergemålsloven § 55, jf. § 20. Vedtaket ble truffet etter melding fra psykiatritjenesten i As hjemkommune og hadde sammenheng med hennes manglende boevne og motstand mot å bli bosatt i omsorgsbolig. A ble ansett for å ha samtykkekompetanse og samtykket i oppnevningen. Advokat Mette Ekroll Nyland ble oppnevnt som verge.
- (6) I tilknytning til utlodningen etter arvefallet, traff fylkesmannen 16. desember 2014 etter tilråding fra vergen midlertidig vedtak om å frata A den rettslige handleevne i økonomiske forhold, jf. vergemålsloven § 61 første ledd. Foreldrearven ble etter dette tatt under forvaltning av vergen.
- (7) Vedtaket ble i samsvar med § 61 fjerde ledd brakt inn for tingretten. Sunnmøre tingrett avsa 7. april 2015 dom med slik domsslutning:
- "1. **A, født 00.00.1965, fratas delvis sin rettslige handleevne på det personlige området etter vergemålsloven § 22, jf. § 20, begrenset til selv å bestemme bopel.**
 2. **A, født 00.00.1965, fratas delvis sin rettslige handleevne på det personlige området etter vergemålsloven § 22, jf. § 20, begrenset til å ta avgjørelser om tjenester og ytelser.**
 3. **A, født 00.00.1965, fratas sin rettslige handleevne i økonomiske forhold etter vergemålsloven § 22, jf. § 20. Fratakelsen gjelder ikke mottatt arv etter foreldrene."**
- (8) Både fylkesmannen og vergen anket tingrettens dom, domsslutningens punkt 3 vedrørende den rettslige handleevnen i økonomiske forhold, til lagmannsretten. Begge gjorde gjeldende at A skulle fratas denne handleevnen fullt ut i slike forhold.
- (9) Også A anket dommen. Hun anførte at den psykiatriske diagnosen ikke var riktig, og at vilkårene for å frata henne rettslig handleevne i personlige og økonomiske forhold ikke forelå.
- (10) Frostating lagmannsrett avsa 6. januar 2016 dom med slik domsslutning:
- "1. **A, født 00.00. 1965, fratas sin rettslige handleevne i økonomiske forhold etter vergemålsloven § 22 annet ledd, jf. § 20. Fratakelsen gjelder ikke mottatt arv etter foreldrene.**
 2. **A fratas sin rettslige handleevne på det personlige området etter vergemålsloven § 22 tredje ledd, jf. § 20, for så vidt gjelder retten til selv å bestemme bopel.**
 3. **A fratas sin rettslige handleevne på det personlige området etter vergemålsloven § 22 tredje ledd, jf. § 20, for så vidt gjelder retten til å ta avgjørelser om å søke og motta offentlige tjenester og ytelser."**
- (11) Dommen ble avsagt under dissens idet to av dommerne kom til at vilkårene også var oppfylt for å frata henne handleevnen fullt ut i økonomiske forhold.
- (12) Staten v/Fylkesmannen i Møre og Romsdal har anket dommen til Høyesterett. Anken gjelder rettsanvendelsen og bevisvurderingen knyttet til domsslutningen punkt 1 siste punktum om at fratakelsen av den rettslige handleevnen i økonomiske forhold ikke skal omfatte arven fra foreldrene.

- (13) A har tatt til motmæle. Hun har også inngitt avledet anke med påstand om at hun ikke kan fratras den rettslige handleevnen i personlige eller økonomiske forhold.
- (14) Høyesteretts ankeutvalg traff 21. juni 2016 beslutning om å tillate statens anke fremmet. As avledete anke ble ikke tillatt fremmet.
- (15) Det er for Høyesterett fremlagt skriftlige erklæringer fra vitner som har forklart seg for de tidligere instanser. Høyesteretts ankeutvalg traff 15. september 2016 beslutning om å tillate fremleggelse av en erklæring fra et nytt vitne; overlege i psykiatri Branka Starcevic. Utvalget tillot i samme beslutning også fremleggelse av vergeregnskap for 2015 og av kontoutskrifter for perioden januar til juli 2016. For øvrig står saken for det vesentlige i samme stilling som for lagmannsretten.
- (16) Advokat Nyland fratrådte som verge 3. juni 2016, og det er oppnevnt ny verge for A.
- (17) Den ankende part – *staten v/Fylkesmannen i Møre og Romsdal* – har i korte trekk gjort gjeldende:
- (18) Etter vergemålsloven § 22 andre ledd kan den vergetrengende fratras rettslig handleevne fullt ut i økonomiske forhold. I dette ligger at A om nødvendig også kan fratras rettslig handleevne over den gjenstående delen av arven fra foreldrene.
- (19) Lagmannsretten har kommet til at det kreves mer for å frata en vergetrengende den rettslige handleevnen over midler som ikke trengs for å dekke alminnelige utgifter til livsopphold, enn for å frata råderetten over løpende trygdeytelser. Det er imidlertid ingen holdepunkter i loven for å oppstille en slik høyere terskel for å beslutte urådighet over midler som ikke først og fremst skal dekke de daglige behov. Grensen mellom midler som trengs til livsopphold og andre midler, er dessuten vanskelig å trekke.
- (20) Det avgjørende etter vergemålsloven § 22 annet ledd første alternativ for om vedkommende kan fratras råderetten over økonomiske midler, er utelukkende hva som er nødvendig for å hindre at han eller hun utsetter sin formue eller andre økonomiske interesser for fare for å bli vesentlig forringet. Beslutningen er underlagt det minste middels prinsipp. Det skal etter lovforarbeidene være rom for "eksentrisitet", og terskelen for å gripe inn er følgelig høy. Fare for bevisst ufornuftige disposisjoner gir derfor ikke grunnlag for tiltak. Men det vil ikke gi mening å gi den vergetrengende rett til å utsette sine økonomiske interesser for fare, når faren skyldes vedkommendes tilstand.
- (21) Lagmannsretten har konstatert at A har betydelige avvik fra normal ivaretagelse av sin personlige økonomi hva gjelder løpende trygdeytelser. Det er ingen bevismessige holdepunkter for at dette avviket ikke også omfatter midlene hun har arvet fra foreldrene. Samtlige vitneerklæringer som er fremlagt for Høyesterett, bekrefter entydig at det betydelige avviket i økonomisk forståelse er et generelt trekk ved hennes tilstand.
- (22) Vitneerklæringene og konkrete hendelser viser at kravet til fare for å forringe formuen vesentlig, er oppfylt. Ved avgjørelsen av hva som er vesentlig, må det tas hensyn til at formuen på domstidspunktet er redusert til om lag 650 000 kroner.
- (23) For det tilfellet at A ikke skulle bli fratatt rettslig handleevne i økonomiske forhold fullt ut, må hun fratras retten til å stifte gjeld. Lagmannsrettens domsslutning inneholder ikke noe om dette, og premissene er uklare på dette punktet. Selv om en vergetrengende ikke fratras rettslig handleevne i økonomiske forhold fullt ut, er det etter lovens ordlyd ikke noe til hinder for at det kan treffes særskilt beslutning om dette. En slik løsning har dessuten

alle gode grunner for seg. En naturlig lovtolkning må her gå foran ubegrunnede uttalelser i forarbeidene som kunne tyde på en motsatt løsning.

- (24) Norges forpliktelser etter FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne artikkel 12, endrer ikke vergemålslovens klare regel om at rettslig handleevne i økonomiske forhold kan fratras fullt ut. Det vises særlig til tolkningserklæringen som ble avgitt fra norsk side i tilknytning til ratifikasjonen av konvensjonen i 2013. Der forutsettes det at fratakelse av rettslig handleevne er i samsvar med konvensjonen. Uttalelser fra konvensjonsorganet Committee on the Rights of Persons with Disabilities som går i annen retning, kan ikke tillegges avgjørende vekt.
- (25) Fratakelse av rettslig handleevne fullt ut i økonomiske forhold er heller ikke i strid med hva som måtte følge av Grunnloven § 92 om betydningen av menneskerettskonvensjoner i norsk rett. Dette er heller ikke i strid med Grunnloven § 102 eller Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) artikkel 8 om retten til privatliv.
- (26) Staten v/Fylkesmannen i Møre og Romsdal har nedlagt slik påstand:
- "A, født 00.00.1965, fratras sin rettslige handleevne i økonomiske forhold etter vergemålsloven § 22 annet ledd, jf. § 20."**
- (27) Ankemotparten – A – har i korte trekk gjort gjeldende:
- (28) Det følger av nødvendighetskriteriet i vergemålsloven § 22 annet ledd at den vergetrengendes rettslige handleevne i økonomiske forhold ikke skal fratras i større utstrekning enn påkrevd. Bestemmelsen i annet ledd siste punktum om at fratakelsen kan begrenses til bestemte eiendeler eller disposisjoner, bekrefter dette. Det minste middels prinsipp i vergemålsretten innebærer at man i økonomiske forhold også skal begrense inngrepet i den rettslige handleevnen til det som i den konkrete sak ikke kan ivaretas på andre måter.
- (29) As samtykke til vergemålet gjelder fortsatt. Samtykket gir vergen og omsorgssenteret der A bor, adgang til å samarbeide med henne om pengebruken, slik som i dag. Dette samarbeidet er tilstrekkelig til å beskytte As formue og økonomiske interesser. Vilkårene for å frata henne den rettslige handleevnen over annet enn de løpende trygdeytelsene foreligger derfor ikke.
- (30) Det er uansett ikke fremkommet konkrete opplysninger som tilsier at A vil disponere arven på en unormal måte. Den formuesreduksjon som har funnet sted, skyldes ikke uvettige disposisjoner. Hyppig bruk av taxi og planlegging av dyre feriereiser med betalt assistanse er ikke unormal pengebruk for en som sitter i rullestol. Hennes innkjøp av møbler i forbindelse med flytting var i den rådende situasjonen helt legitimt. Bruk av penger på røyk kan heller ikke begrunne at hun skal fratras råderetten over formuen. Fare for at formuen skal bli "vesentlig forringet" på grunn av uvettige disposisjoner, foreligger derfor ikke.
- (31) Lagmannsrettens dom må forstås slik at den også fratras A evnen til å stifte gjeld. Hun har selv ingen bestemt oppfatning av om hun ikke burde vært fratatt denne kompetansen.
- (32) I likhet med staten kan A ikke se at Grunnloven og EMK begrenser adgangen etter vergemålsloven § 22 til å frata en vergetrengende rettslig handleevne fullt ut i økonomiske forhold.

- (33) Dette kan imidlertid være mer usikkert i lys av FN-konvensjonen om mennesker med nedsatt funksjonsevne artikkel 12. Det er på det rene at dersom A fratas handleevnen fullt ut i økonomiske forhold, har hun liten eller ingen rettslig handleevne igjen. Spørsmålet er om en slik løsning er forenlig med konvensjonens artikkel 12 nr. 2, som fastslår at personer med nedsatt funksjonsevne skal ha rettslig handleevne på linje med andre. Konvensjonens understrekning av at inngrep overfor den vergetrengende ikke skal gå lenger enn nødvendig, er uansett av betydning for om hun kan fratas den rettslige handleevnen fullt ut.
- (34) A har nedlagt slik påstand:
"Anken forkastes".
- (35) *Mitt syn på saken*
- (36) Jeg er kommet til at anken fører frem.
- (37) Innledningsvis vil jeg peke på at partene ikke har fri rådighet over saken, jf. tvisteloven § 11-4. Høyesterett er derfor ikke bundet av partenes anførsler og kan prøve alle sider av saken ut fra forholdene på domstidspunktet.
- (38) For Høyesterett er fremlagt kontoutskrifter som viser at midlene fra arven etter As foreldre er plassert på en konto der innestående per 29. juli 2016 utgjorde 666 031 kroner.
- (39) Selv om dommene fra tingretten og lagmannsretten har differensiert mellom midler til livsopphold og arvemidler, viser utskriftene at pengene inntil nylig har vært forvaltet samlet. Det er samtidig på det rene at A – til tross for den umiddelbare rettskraften av både tingrettens og lagmannsrettens dommer, jf. vergemålsloven § 75 – ikke på noe tidspunkt har hatt rådighet over beløpet.
- (40) Den samlede forvaltningen innebærer blant annet at kontoen har vært innbetalingsstedet for de løpende trygdeytelsene. Kontoen har også vært benyttet til direkte betaling av As faste utgifter som husleie og legemidler, og til ukentlig utbetaling til henne av et fast beløp; angivelig til dekning av de daglige utgiftene. Av lagmannsrettens dom fremgår av gjengivelsen av As anførsler at eventuell underbalanse i trygden i forhold til hva som kreves for betaling av utgifter til livsopphold, har vært dekket opp av innestående på vergekontoen.
- (41) Jeg går nå over til å drøfte spørsmålet om A skal fratas råderetten over foreldrearven og dermed fratas rettslig handleevne fullt ut i økonomiske forhold.
- (42) Spørsmålet reguleres av vergemålsloven § 22 annet ledd, som lyder:
"En person kan fratas den rettslige handleevnen i økonomiske forhold hvis dette er nødvendig for å hindre at han eller hun utsetter sin formue eller andre økonomiske interesser for fare for å bli vesentlig forringet, eller han eller hun blir utnyttet økonomisk på en utilbørlig måte. Fratakelsen av den rettslige handleevnen kan begrenses til å gjelde bestemte eiendeler eller bestemte disposisjoner."
- (43) Siste punktum i andre ledd viser at bestemmelsen hjemler både hel og delvis fratakelse av den rettslige handleevnen i økonomiske forhold. Dette fremgår også av Ot.prp. nr. 110 (2008–2009) side 181 der det heter at "hel eller delvis fratakelse av den rettslige handleevnen etter § 22" er del av hva et vergemål kan gå ut på. Videre uttales at § 22

andre ledd "er en videreføring av gjeldende rett når det gjelder full fratakelse av handleevnen på det økonomiske området, jf. umyndiggjørelsesloven § 1".

- (44) Loven bygger imidlertid på det minste middels prinsipp. Prinsippet følger av § 22 andre ledd og av § 21 tredje ledd hvor det heter at "[v]ergemålet skal ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig". Dette innebærer at vergemålet skal være individtilpasset. Om dette heter det i merknadene til § 22 i proposisjonen på side 181:

"Dersom den vergetrengendes interesser kan ivaretas på en betryggende måte ved å frata den rettslige handleevnen bare for visse økonomiske disposisjoner, stenger det minste middels prinsipp for at handleevnen fratas for hele det økonomiske området. Det følger av annet ledd annet punktum at fratakelsen av den rettslige handleevnen kan begrenses til å gjelde bestemte eiendeler eller bestemte disposisjoner. Personen kan for eksempel fratas den rettslige rådigheten over faste eiendommer, bestemte bankkonti, bestemte aksjeposter mv., men kan beholde rådigheten over for eksempel andre bankkonti, inntekter fra arbeid, trygd, pensjoner eller lignende. Vergemål med fratakelse av den rettslige handleevnen skal dermed skreddersys ut fra den enkeltes behov på samme måte som ved ordinært vergemål, jf. § 21 tredje ledd som også gjelder generelt."

- (45) På bakgrunn av prosedyrene vil jeg allerede her ta stilling til om adgangen etter § 22 til å frata en vergetrengende rettslig handleevne i økonomiske forhold fullt ut, er forenlig med Norges folkerettslige forpliktelser og med menneskerettighetene i Grunnloven og EMK.
- (46) Jeg ser først på forholdet til FN-konvensjonen av 13. desember 2006 om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Konvensjonen ble ratifisert av Norge i 2013, jf. Prop. 106 S (2011–2012). Etter artikkel 1 har den til formål "å fremme, verne om og sikre mennesker med nedsatt funksjonsevne full og likeverdig rett til å nyte alle menneskerettigheter og grunnleggende friheter".
- (47) Konvensjonen er ikke inkorporert i norsk rett. Grunnloven § 92 er ikke noen inkorporasjonsbestemmelse, men pålegger myndighetene å håndheve menneskerettskonvensjoner på det nivå de er gjennomført i norsk rett, jf. HR-2016-2554-P avsnitt 70 (Holship).
- (48) Det følger av presumsjonsprinsippet at vergemålsloven § 22 så vidt mulig skal tolkes i samsvar med våre folkerettslige forpliktelser. Jeg går nå over til å se nærmere på hvor langt disse rekker.
- (49) Artikkel 12 om likhet for loven bestemmer følgende i nr. 2:

"Partene skal erkjenne at mennesker med nedsatt funksjonsevne har rettslig handleevne på lik linje med andre, på alle livets områder."

- (50) Mennesker med nedsatt funksjonsevne skal etter konvensjonens ordlyd ikke kunne fratas sin rettslige handleevne. Ut fra definisjon av hvem som skal anses å ha nedsatt funksjonsevne, vil dette også gjelde personer med langvarig mental, intellektuell funksjonsnedsettelse, jf. artikkel 1 annet ledd.
- (51) Samtidig bestemmer artikkel 12 nr. 4 at konvensjonspartene blant annet skal sikre at "alle tiltak som gjelder utøvelsen av rettslig handleevne, har bestemmelser om hensiktsmessige og effektive beskyttelsesmekanismer for å hindre misbruk i samsvar med internasjonale menneskerettighetsbestemmelser". Det heter dernest at slike beskyttelsesmekanismer skal sikre at "tiltak som gjelder utøvelsen av rettslig handleevne" respekterer vedkommende persons rettigheter, og er "forholdsmessige og tilpasset vedkommendes omstendigheter".

Slike tiltak skal dessuten gjelde "for kortest mulig tid og gjennomgås jevnlig av en kompetent, uavhengig og upartisk myndighet eller rettsinstans".

- (52) Formuleringen i artikkel 12 nr. 4 om "tiltak som gjelder utøvelsen av rettslig handleevne", utelukker ikke at tiltaket kan bestå i en fratakelse av handleevnen. Departementet la dette til grunn i proposisjonen til vergemålsloven 2010, jf. Ot.prp. nr. 110 (2008–2009) side 61. Der bygget man på at FN-konvensjonen, som på det tidspunkt ennå ikke var ratifisert, ikke ville være til hinder for å frata handleevnen også i visse personlige spørsmål "så lenge beslutningen om slik fratakelse oppfyller kravene i artikkel 12. nr. 4 om forholdsmessighet". Denne forståelsen ble gitt uttrykkelig til kjenne da Norge i 2013 ratifiserte konvensjonen, jf. Prop. 106 S (2011–2012) side 15. Norge avga da følgende tolkningserklæring til artikkel 12:

"Norge anerkjenner at personer med nedsatt funksjonsevne har rettslig handleevne på lik linje med andre, i alle sammenhenger. Norge anerkjenner også forpliktelsene til å sikre at personer med nedsatt funksjonsevne mottar den støtte og bistand de trenger for å utøve sin rettslige handleevne. Norge erklærer videre dets forståelse av at konvensjonen tillater fratakelse av rettslig handleevne eller bistand til å utøve rettslig handleevne og/eller tvungent vergemål der slike tiltak er nødvendige, som en siste utvei og underlagt kontrollmekanismer."

- (53) Det er imidlertid på det rene at konvensjonsorganet Committee on the Rights of Persons with Disabilities – heretter omtalt som CRPD – har en langt mer restriktiv forståelse av artikkel 12. I General Comment No. 1 (2014) avsnitt III om "Obligations of States Parties" punkt 28 har komiteen gitt uttrykk for følgende:

"States parties' obligation to replace substitute decision-making regimes by supported decision-making requires both the abolition of substitute decision-making regimes and the development of supported decision-making alternatives. The development of supported decision-making systems in parallel with the maintenance of substitute decision-making regimes is not sufficient to comply with article 12 of the Convention."

- (54) Det fremgår her at "substitute decision-making" etter komiteens mening er uforenlig med konvensjonen; altså å frata personer med nedsatt funksjonsevne deres rettslige handleevne. Bare "supported decision-making" vil være lovlig; det vil si tiltak til støtte for beslutninger ved utøvelsen av den rettslige handleevnen.
- (55) Komiteen har etter artikkel 36 til oppgave å gjennomgå rapportene den mottar fra statene tilsluttet konvensjonen og å legge frem "de forslag og generelle anbefalinger om rapporten som den anser hensiktsmessig". Det er altså ikke formulert noe direkte tolkningsmandat. Men for å kunne utføre de pålagte oppgavene må komiteen nødvendigvis tolke konvensjonen.
- (56) I stortingsmeldingen om Norges eventuelle tilslutning til individklageordningen under blant annet FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne, har man fra norsk side oppfattet CRPD slik at komiteen mener fratakelse av rettslig handleevne er konvensjonsstridig. Departementet uttaler seg i meldingen kritisk til en slik konvensjonstolkning og peker på komiteens manglende drøftelse av de uheldige konsekvenser uinnskrenket rettslig handleevne vil få for aktive vergetrengende, jf. Meld. St. 39 (2015–2016) side 56 flg. Det vises også til at Norges tolkning av artikkel 12 er i samsvar med en utbredt forståelse blant statene som er part i konvensjonen. Komiteens tolkning på et punkt som dekkes av tolkningserklæringen, inngår da også i begrunnelsen for forslaget til Stortinget om at Norge ikke bør slutte seg

til konvensjonens individklageordning, jf. stortingsmeldingen side 62 flg. Meldingen er for tiden til behandling i Stortinget.

- (57) Det er på det rene at komitéuttalelser generelt ikke er folkerettslig bindende, jf. Rt. 2009 side 1261 avsnitt 41 (Sri Lanka). Synspunktet er senest lagt til grunn i Rt. 2015 side 1388 avsnitt 151 (lengeværende barn II). Samtidig er det klart at slike uttalelser kan ha betydelig vekt som rettskilde, jf. Rt. 2008 side 1764 avsnitt 81 om konvensjonstolking foretatt av FNs menneskerettskomité, eventuelt vekt etter en mer sammensatt og konkret vurdering, jf. Rt. 2015 side 1388 avsnitt 151 flg. med ytterligere henvisninger.
- (58) Det er imidlertid – slik foreliggende sak ligger an – ikke nødvendig for meg å gå nærmere inn på vekten av uttalelsene fra CRPD. Dette har sammenheng med at den norske tolkningserklæringen til artikkel 12 etter mitt syn må føre til at konvensjonen får begrenset betydning når rekkevidden av vergemålsloven § 22 andre ledd skal fastlegges i lys av folkeretten.
- (59) Jeg nevner først at betydningen av tolkningserklæringer til denne FN-konvensjonen var nær ved å få sin avklaring i HR-2016-1286-A. Saken gjaldt et spørsmål etter samme konvensjon artikkel 14 om retten til frihet og personlig sikkerhet, og lå an til å reise samme type spørsmål som i foreliggende sak ettersom Norge har tatt forbehold om at psykisk helsevernloven bygger på konvensjonens standarder. I nevnte sak fant imidlertid førstvoterende ikke grunnlag for å konkludere med at konvensjonen forbyr tvangsinnleggelse og tvangsbehandling av psykisk syke, når dette skjer i henhold til de kriterier som følger av psykisk helsevernloven. Betydningen av det norske forbeholdet kom derfor ikke på spissen.
- (60) I foreliggende sak står imidlertid den norske erklæringen i klar motstrid til CRPDs uttalte oppfatning av tolkningsspørsmålet. Ved løsningen av dette konfliktspørsmålet finner jeg det naturlig å ta utgangspunkt i de generelle uttalelsene i Ot.prp. nr. 79 (1991–1992) som er et forarbeid til gjennomføring av EØS-avtalen i norsk rett. Der diskuteres på side 3 spørsmålet om presumsjonsprinsippet innebærer at nasjonale domstoler og andre myndighetsorganer skal legge en folkerettslig regel til grunn for sin avgjørelse, til fortrensel for nasjonale regler som vil føre til et annet resultat i saken. Det uttales at norske domstoler må forventes å utnytte alle de muligheter som anerkjente prinsipper for tolkning og anvendelse av rettsregler gir, for å unngå et folkerettsstridig resultat. Deretter heter det:

"Noe forenklet kan man vel si at bare dersom Stortinget helt klart har gitt uttrykk for at en lov skal anvendes på en viss måte uten hensyn til om dette er i strid med internasjonale forpliktelser, eller dersom vedkommende lovbestemmelse ellers ville være helt uten innhold, vil norske domstoler føle seg tvunget til å anvende loven i strid med folkeretten."

- (61) I Innst. O. nr. 14 (1992–1993) side 4 bemerker flertallet i utenriks- og konstitusjonskomiteen følgende i tilknytning til gjennomføringen av EØS-avtalen:

"Oppstår det tvil om en ny lov kan være i strid med våre EØS-forpliktelser, må det i den rettslige vurderingen legges til grunn at Stortinget forutsetningsvis fatter vedtak i samsvar med våre folkerettslige forpliktelser."

...

Dersom Stortinget i et enkelttilfelle uttrykkelig gir til kjenne at en ny lov skal gjennomføres selv om den skulle være i motstrid til eksisterende lover eller forskrifter

som gjennomfører EØS-forpliktelser, vil norske domstoler måtte respektere dette, selv om det medfører brudd på våre folkerettslige forpliktelser."

- (62) Høyesterett har i Rt. 2000 side 1811 (Finanger I) lagt dette til grunn, se særlig side 1831. Etter mitt syn gir uttalelsene uttrykk for alminnelige prinsipper som også må finne anvendelse i en sak som den foreliggende.
- (63) Den kritiske holdningen som er uttrykt i Meld. St. 39 (2015–2016) side 56 flg. til CRPDs konvensjonsforståelse av 2014, bygger på den tolkning av konvensjonen som ble lagt til grunn i proposisjonen til vergemålsloven 2010. Som allerede nevnt, ligger meldingen for tiden til behandling i Stortinget. Selv om det i mangel av en sluttbehandling ennå ikke foreligger noe lovgiversyn på motstriden mellom vergemålslovens og konvensjonens løsning på det aktuelle punktet, er det ingen tvil om hva som har vært lovgivers forutsetninger ved vedtakelsen av vergemålsloven. Disse forutsetningene har vært gjentatt ved ratifikasjonen av konvensjonen. Etter mitt syn ligger nærværende sak slik an at domstolene da må legge lovens løsning til grunn selv om den skulle være folkerettsstridig.
- (64) Etter dette går jeg over til spørsmålet om fullstendig fratakelse av rettslig handleevne er i strid med Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8 om retten til privatliv.
- (65) Grunnloven § 102 første ledd første punktum slår fast:
- "Enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin kommunikasjon."**
- (66) Bestemmelsen kom inn ved grunnlovsreformen i mai 2014, og bygger blant annet på FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 17 og EMK artikkel 8. Likhetstrekkene med EMK er store, og bestemmelsen skal tolkes i lys av de folkerettslige forbildene, jf. Rt. 2015 side 93 avsnitt 57 (Maria).
- (67) Etter EMK artikkel 8 kan det gjøres inngrep i retten til privatliv "når dette er i samsvar med loven og er nødvendig i et demokratisk samfunn av hensyn til den nasjonale sikkerhet, offentlige trygghet eller landets økonomiske velferd, for å forebygge uorden eller kriminalitet, for å beskytte helse eller moral, eller for å beskytte andres rettigheter og friheter".
- (68) Selv om Grunnloven § 102 ikke gir anvisning på om det overhodet kan gjøres lovlige begrensninger i privat- og familielivet, er det – på samme måte som etter EMK artikkel 8 nr. 2 – på det rene at det vil være tillatt å gripe inn i rettighetene etter første ledd første punktum dersom tiltaket har tilstrekkelig hjemmel, forfølger et legitimt formål og er forholdsmessig, jf. Rt. 2015 side 93 avsnitt 60 (Maria) med videre henvisninger.
- (69) Hel eller delvis fratakelse av rettslig handleevne til beskyttelse av den vergetrengendes interesser ligger innfor rammen av EMK artikkel 8 nr. 2, jf. blant annet EMDS dom 18. september 2014 *Ivinovic mot Kroatia* avsnitt 35. Videre er det klart at de nasjonale myndigheter har en vid skjønnsmargin ved valg av tiltak, forutsatt at beslutningsprosessen er "fair and such as to ensure due respect of the interests of the safeguarded by Article 8", jf. blant annet EMDs dom 22. januar 2013 *Lashin mot Russland* avsnitt 90.
- (70) Det er lite tvilsomt at vergemålsloven § 22 sammen med grunnsetningen om minste middels prinsipp oppfyller konvensjonskravet til hjemmel, formål og forholdsmessighet, og at bestemmelsen dermed er forenlig med menneskerettighetene i Grunnloven og EMK.

- (71) På bakgrunn av min konklusjon om at den rettslige handleevnen i økonomiske forhold gyldig kan fratas en vergetrengende fullt ut, skal jeg nå se på spørsmålet om den fare som kreves, kan bedømmes forskjellig alt etter som det er tale om midler til livsopphold eller ikke.
- (72) Lovens ordlyd – som i saken her gjelder § 22 andre ledd første punktum første alternativ – gir som sådan ikke anvisning på noen differensiering. Spørsmålet er om fratakelse er "nødvendig for å hindre at han eller hun utsetter sin formue eller andre økonomiske interesser for fare for å bli vesentlig forringet".
- (73) Lagmannsrettens flertall har ved sin vurdering tatt utgangspunkt i at A ikke er avhengig av arven til sitt livsopphold, og at hun da må ha "en friere adgang til å disponere pengene slik hun selv ønsker, også til formål som går ut over det som de fleste vil anse som helt nødvendig og fornuftig".
- (74) Synspunktet bygger etter det jeg kan forstå på en rettsoppfatning om at den vergetrengendes interesse i å beskytte sine midler skal kunne graderes; alt etter hva domstolen mener vedkommende trenger til sitt livsopphold. Jeg kan ikke se at dette er lovens ordning. Etter loven er det utelukkende faren for vesentlig forringelse av "formue eller andre økonomiske interesser" som er avgjørende. Kriteriet vil kunne være oppfylt hvis større verdier står i fare for å kunne forspilles, men ikke hvis faren bare er knyttet til mindre verdier. Noen risiko for "vesentlig forringelse" vil da ikke foreligge. Dersom grensen for råderettsbegrensningen skulle trekkes ved hva som er nødvendig til livsopphold, ville vanskelige spørsmål også kunne oppstå. Hva som er nødvendig for å dekke utgifter til livsopphold, er ingen fast eller entydig størrelse. Det som er tilstrekkelig i dag, behøver ikke være tilstrekkelig i morgen.
- (75) Noen annen løsning følger heller ikke av bestemmelsen i andre ledd siste punktum som åpner for å begrense fratakelsen til å gjelde bestemte eiendeler. I henhold til hva jeg tidligere har gjengitt fra forarbeidene, vil delvis fratakelse måtte bestemmes ut fra en vurdering av hvilken fare for betydelig forringelse som er knyttet til de ulike midlene. Ved denne vurderingen vil faste eiendommer, ulike bankkonti, bestemte aksjeposter eller løpende inntekter kunne bli bedømt forskjellig; alt etter hvilken fare det er for at den vergetrengende vil kunne forringe dem vesentlig.
- (76) Når det særskilt gjelder bankkonti, vil det kunne være praktisk at den vergetrengende får beholde råderetten over en konto med et mindre pengebeløp slik at eventuelle ufornuftige disposisjoner ikke utløser fare for vesentlig forringelse av formuen. Løsningen vil derimot kunne bli en annen for en konto med en større formuesplassering.
- (77) Jeg går nå over til å se på hvor terskelen ligger for å kunne frata en vergetrengende den rettslige handleevnen i økonomiske forhold.
- (78) Vilkåret etter § 22 andre ledd første alternativ er at fratakelse er "nødvendig" for å hindre fare for at formuen mv. blir vesentlig forringet. Om hva som er nødvendig, heter det i proposisjonen side 181:

"Dette alternativet skal beskytte personen mot egne uvettige handlinger. Det kreves også her et ikke ubetydelig avvik fra normal handlemåte, ... Vurderingen vil ofte måtte knyttes til den tilstanden vedkommende er i, og om disposisjonen kan sies å være motivert eller påvirket av den."

- (79) Av proposisjonen side 177 fremgår at det ikke kreves at personen totalt mangler evne til å ivareta sine interesser. Men det må foreligge et betydelig avvik fra det normale for at vilkåret skal være oppfylt. På den annen side er en uheldig disponering av midler ikke i seg selv tilstrekkelig. Departementet fremhever at det er viktig at den enkeltes integritet og ønsker om en konkret forvaltning respekteres selv om den kan fremstå som mindre fornuftig for andre. I NOU 2004: 16 på side 147 er dette utdypet slik:

"I utgangspunktet må det legges til rette for stor grad av handlefrihet hos den enkelte. Noe som anses som en ufornuftig disposisjon av en, er ikke nødvendigvis ufornuftig for en annen. I tillegg må det være opp til hver enkelt selv å bestemme hva han eller hun vil bruke sine midler til. Den alminnelige handlefrihet tilsier at en person fritt må kunne gi bort hele formuen sin hvis han eller hun skulle ønske det. Det offentlige kan ikke gripe inn og sensurere en persons handlinger bare fordi de kan fremstå som avvikende fra hva det antas at det alminnelige flertallet i befolkningen ville foretatt seg i en lignende situasjon. Det må være et vidt spillerom for den enkeltes eksentrisitet. Ulike oppfatninger om grunnleggende verdier tilsier at personer prioriterer forskjellig. Oppsparte midler kan brukes til luksus, eller gaver til bestemte personer, organisasjoner o.l. Det må stilles strenge krav til når en person kan fratras sin rettslige handleevne, helt eller delvis."

- (80) Det er tilstrekkelig med "fare" for vesentlig forringelse av formuen mv. Følgelig kreves ikke at forringelsen allerede har skjedd. I proposisjonen på side 181 heter det videre:

"Det skal være tilstrekkelig at det er sannsynlig at det vil kunne skje hvis vedkommendes rettslige handleevne ikke blir begrenset. Hvis det foreligger en konkret og ikke helt ubetydelig risiko for at dette vil kunne inntreffe, må vilkåret 'fare' normalt anses oppfylt. Uttrykket 'vesentlig forringet' innebærer at det må være fare for en betydelig reduksjon av formuen eller andre økonomiske interesser. Hva som skal anses som 'vesentlig' forringelse, må vurderes konkret."

- (81) Oppsummeringsvis kan det sies at lovgiver har oppstillet en høy terskel for å kunne frata en vergetrengende rettslig handleevne fullt ut i økonomiske forhold. Det skal være rom for eksentrisitet. Den enkeltes ønsker skal respekteres selv om disse kan fremstå som mindre fornuftig for andre. Men personen skal beskyttes mot egne uvettige handlinger, særlig når disse kan være motivert eller påvirket av den tilstand vedkommende er i.
- (82) Ved den konkrete vurderingen av om A skal fratras den rettslige handleevnen fullt ut, har jeg merket meg lagmannsrettens vurdering av hennes forståelse av økonomiske forhold. Om dette har en samlet rett uttalt:

"Hennes manglende forståelse av økonomiske forhold medfører et betydelig avvik fra normal ivaretagelse av den personlige økonomi. Det er derfor påkrevd at A ikke har egen råderett over sine løpende trygdeytelser, og at hun ikke kan stifte gjeld eller på annen måte forbruke de løpende trygdeytelser hun mottar. Disse må benyttes til dekning av hennes daglige behov så som husleie, klær, mat, medisiner m. v. Det er derfor nødvendig med fratagelse av rettslig handleevne på det økonomiske området knyttet til hennes inntekt for å forhindre at A fortsetter å utsette sine økonomiske interesser for fare for å bli vesentlig forringet."

- (83) Jeg er på bakgrunn av bevisføringen enig i den vurdering lagmannsretten har foretatt av avviket av As økonomiske forståelse. For Høyesterett er dessuten fremlagt forklaring fra Branka Starcevic som er overlege i psykiatri og som har pasientansvar for A. I denne forklaringen gis det uttrykk for at A på grunn av sitt sykdomsbilde er ute av stand til å håndtere egen økonomi. Det heter at dette ikke bare viser seg i form av syns- og hørselshallusinasjoner og realitetsbrist, "men også i svikt i kognitiv fungering og evne til å vurdere hva som er best for henne og mulige konsekvenser". Overlegen forklarer videre

at A har en vrangforestilling om at hun er meget rik, og at hun er kona til en verdenskjent sanger.

- (84) Forklaringen fra overlege Starcevic underbygger at lovens farekriterium også er oppfylt for så vidt gjelder de midler som er i behold av arven etter As foreldre. Den sannsynliggjør dessuten at As økonomiske disposisjoner vil være motivert eller påvirket av den tilstand hun er i, altså av psykosen. Ut fra det jeg har gjengitt fra lovforarbeidene, er rommet for handlefrihet, eksentrisitet og tillatt ufornuftighet da snevrere enn ellers. De omstendighetene jeg her har pekt på, må etter min oppfatning være avgjørende for omfanget av vergemålet.
- (85) Jeg finner etter dette at lovens krav til fare for vesentlig forringelse av formuen er oppfylt, og at A må fratas rettslig handleevne i økonomiske forhold fullt ut.
- (86) Det er da ikke nødvendig for meg å ta stilling til om loven ved bare delvis begrensning av den rettslige handleevnen gir adgang til å frata henne evnen til å stifte gjeld. Jeg finner imidlertid at saken gir tilstrekkelig grunnlag for også å avgjøre dette praktiske lovtolkningsspørsmålet.
- (87) Etter vergemålsloven § 22 andre ledd siste punktum kan fratakelse av rettslig handleevne begrenses til "bestemte disposisjoner". Gjeldsstiftelse vil kunne være en slik disposisjon.
- (88) Uttalelser i lovforarbeidene tyder imidlertid på at lovgiver har sett for seg at evnen til å stifte gjeld bare skal kunne tapes dersom den vergetrengende fratas den rettslige handleevnen fullt ut. Dette kommer til uttrykk i Ot.prp. nr. 110 (2008–2009) side 59 der departementet uttaler:
- "Departementet deler utvalgets syn på at dette vil kunne være et aktuelt tiltak overfor gruppen aktive vergetrengende, da full fratakelse av handleevnen vil være det eneste tiltaket som fullt ut kan hindre gjeldsstiftelse."**
- (89) Uttalelsen er ikke nærmere begrunnet. Standpunktet er etter mitt syn ikke forenlig med lovens uttrykkelig bestemmelse om at fratakelsen kan begrenses til å gjelde "bestemte disposisjoner" og dessuten uforenlig med det grunnleggende minste middels prinsipp. Samtidig vil det være et stort praktisk behov for nettopp å kunne begrense evnen til å stifte gjeld, med det store skadepotensial dette har for de aktive vergetrengende. Jeg finner det derfor lite tvilsomt at den ubegrunnede forarbeidsuttalelsen må stå tilbake for klar ordlyd og det grunnleggende prinsippet om individtilpassede løsninger i vergemålsretten. Det må ved delvis fratakelse av rettslig handleevne i økonomisk forhold følgelig kunne treffes særskilt beslutning om at den vergetrengende ikke kan stifte gjeld.
- (90) Jeg stemmer for denne

D O M :

A, født 00.00.1965, fratas sin rettslige handleevne i økonomiske forhold etter vergemålsloven § 22 andre ledd, jf. § 20.

- (91) Dommer **Indreberg**: Jeg er kommet til at anken ikke fører fram.

- (92) Spørsmålet i saken er om det er grunnlag for å frata A den rettslige handleevnen over det som gjenstår av familiearven. Vilkårene for å frata henne den rettslige handleevnen i økonomiske forhold ellers er funnet å være oppfylt, men lagmannsretten har kommet til at vilkårene ikke er oppfylt for foreldrearven. Den innleder sin drøftelse av spørsmålet med å påpeke at dette ikke er midler hun er avhengig av til sitt livsopphold, og at hun må ha en friere adgang til å disponere arven slik hun selv ønsker, også til formål som går utover det som de fleste vil anse som helt nødvendig og fornuftig. Førstvoterende mener det ikke er grunnlag for å trekke et slikt skille mellom midler som er nødvendige til livsopphold og andre midler.
- (93) Etter mitt syn er det lagmannsretten her skriver, ikke annet enn at personer i As situasjon på samme måte som andre må kunne ta seg større frihet til å bruke midler som ikke inngår i den alminnelige daglige økonomien – slik en lotterigevinst eller en arv kan være – til mindre fornuftige formål. Det innebærer at terskelen for å frata henne den rettslige handleevnen over disse midlene i praksis kan være høyere. Det kan jeg ikke se at loven stenger for. Tvert imot mener jeg innføringen av adgangen til delvis fratakelse av den rettslige handleevnen i § 22 annet ledd annet punktum, uttalelser i forarbeidene og utviklingen i det internasjonale konvensjonsvernet taler for at det skal foretas en nyansert vurdering av i hvilken grad det er nødvendig å frata en person den rettslige handleevnen. Jeg skal utdype dette noe:
- (94) Som førstvoterende har vist, er det uttrykkelig bestemt i vergemålsloven § 22 annet ledd annet punktum at fratakelsen av den rettslige handleevnen kan begrenses til å gjelde bestemte disposisjoner eller eiendeler – slik den gjenstående del av arven er. Og i lovproposisjonen uttaler departementet, under henvisning til det minste middels prinsipp, at full fratakelse av handleevnen bare vil være aktuelt der ordinært vergemål eller delvis fratakelse av handleevnen ikke anses tilstrekkelig, se Ot.prp. nr. 110 (2008–2009) side 59.
- (95) Bestemmelsen i § 22 annet ledd annet punktum er ny i vergemålsloven 2010. Formålet med å innføre adgang til delvis fratakelse av rettslig handleevne var å gjøre det mulig å opprette individtilpassede løsninger. Departementet antok at dette ville være et særlig adekvat tiltak overfor gruppen aktive vergetrengende – slik vi her står overfor – og la videre vekt på at det vil bringe vergemålsloven i overensstemmelse med de krav som følger av internasjonale konvensjoner på området, se lovproposisjonen side 59.
- (96) Lovgiver har altså ønsket at loven skal være i samsvar med våre konvensjonsforpliktelser. Dette tilsier at loven, så langt det er mulig, fortolkes og anvendes i samsvar med disse forpliktelsene. Dette følger for øvrig uansett av Grunnloven § 92 og av Høyesteretts praksis iallfall siden Rt. 1984 side 1175, hvor det ble fremhevet som et reelt hensyn at norsk lov så vidt mulig må forutsettes å være i samsvar med traktater Norge er bundet av.
- (97) Det har dermed betydning at artikkel 12 i konvensjonen om rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne bestemmer at personer som omfattes av konvensjonen, slik som A, har rettslig handleevne og skal gis den støtte de kan trenge for å utøve denne. Som førstvoterende peker på, er bestemmelsen ikke helt klar, og Norge har avgitt en erklæring hvor det fremgår at konvensjonen forstås slik at rettslig handleevne skal kunne fratras "der slike tiltak er nødvendige, som en siste utvei". Jeg er enig med førstvoterende i at det som følge av dette er adgang i norsk rett til å frata personer den rettslige handleevnen fullt ut. Men konvensjonen medfører at dette er et virkemiddel som skal benyttes med atskillig varsomhet og bare i den utstrekning det er nødvendig, jf. også formuleringen om "siste utvei" i den norske erklæringen.

- (98) Loven oppstiller ikke ulike vilkår for ulike deler av formuen til personen det gjelder. Det må imidlertid være adgang til å vurdere hva som er nødvendig, eventuelt hva som er en vesentlig forringelse, på ulik måte i relasjon til ulike eiendeler. Det er ellers vanskelig å se den praktiske betydningen av adgangen til delvis fratakelse av handleevnen.
- (99) Man må ha for øye at det er et betydelig inngrep i den enkeltes handlefrihet og selvråderett å frata vedkommende muligheten til fritt å disponere over egne midler. Det eneste formålet som kan begrunne et slikt inngrep, er hensynet til personen selv og eventuelt de han eller hun forsørger. Men den det gjelder skal gis et betydelig rom for handlinger som avviker fra det flertallet i befolkningen ville foretatt, jf. sitatet førstvoterende har gitt fra NOU 2004: 16 side 147.
- (100) Jeg går da over til den konkrete vurderingen i vår sak. Jeg har funnet denne vanskelig, men har falt ned på at det slik saken står ikke er nødvendig å frata A den rettslige handleevnen over det som gjenstår av arven, for å hindre at hun utsetter den for fare for å bli vesentlig forringet.
- (101) Vergemålsloven § 22 annet ledd skal beskytte mot uvettige handlinger. Det er ikke et mål i seg selv at formuen ikke skal forbrukes. Dersom pengene benyttes på en måte vedkommende har glede av og økonomi til å bære, er det, slik jeg forstår det, ikke å anse som en forringelse. Men der faren knytter seg til disposisjoner som er motivert eller påvirket av sykdommen, vil terskelen for å gripe inn være lavere, jf. Ot.prp. nr. 110 (2008–2009) side 181. Da bør det normalt gripes inn.
- (102) A har i praksis ikke kunnet råde over arven uten vergens samtykke. Det er derfor få faste holdepunkter for hvordan hun vil håndtere den situasjon at hun har tilgang til et større pengebeløp. Lagmannsretten har lagt til grunn at hun mangler innsikt i økonomiske forhold. Det er også bekymringsfulle opplysninger om at A har vrangforestillinger om å være veldig rik, og at hun har ønsket å oppsøke helseinstitusjoner som viser seg ikke å eksistere. Det fremkommer videre i lagmannsrettens dom at A er i stand til å gjennomføre og organisere det hun har bestemt seg for.
- (103) Spørsmålet er likevel om dette er nok til at hun ikke skal ha anledning til selv å bestemme hvordan midlene skal brukes.
- (104) De formål hun i henhold til opplysningene i saken har ønsket å bruke penger på, er formål også personer uten en sinnslidelse ville ønske å bruke en arv til – som helsehjelp i utlandet, møbler, drosjeturer og sigaretter. Det fremkommer imidlertid at hun trenger råd og veiledning om hvordan slike disposisjoner skal foretas på en hensiktsmessig måte for henne. Hun har etter eget samtykke verge, som forutsettes å gi slike råd. Mindre fornuftige eller bryksom bruk til sigaretter og drosjeturer må anses å ligge innenfor det en person fritt må kunne bestemme, og må eventuelt begrenses av annet regelverk.
- (105) Som sagt er jeg i tvil om hva som vil være det beste for A. I lys av at fratakelsen av den rettslige handleevnen skal være siste utvei, er jeg imidlertid kommet til at den tvilen må medføre at hun beholder friheten til selv å disponere over det som gjenstår av arven.
- (106) Jeg er for øvrig enig med førstvoterende i at hun kan fratas adgangen til å stifte gjeld, selv om den rettslige handlefriheten ikke fratas for familiearven. I lys av hennes begrensede økonomiske forståelse, bør det gjøres.
- (107) Dommer **Falch:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med

annenvoterende, dommer Indreberg.

- (108) Dommer **Ringnes:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Matheson.
- (109) Dommer **Skoghøy:** Likeså.
- (110) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

A, født 00.00.1965, fratas sin rettslige handleevne i økonomiske forhold etter vergemålsloven § 22 andre ledd, jf. § 20.

Riktig utskrift bekreftes: